

Т.Б. Лупиніс

**СТРУКТУРА ІНФОРМАЦІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАГІСТРАНТІВ
СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ**

Постановка проблеми. Соціально-економічні зміни, процеси глобалізації та інтеграції світової спільноти зумовили необхідність модернізації системи професійної підготовки майбутніх фахівців. Зараз існує гостра необхідність готувати людину до швидкого прийняття та опрацювання великих обсягів відомостей, оволодіння сучасними засобами, методами та технологією роботи з інформаційними ресурсами, навчання студентів постійному здобуттю знань. Орієнтація сучасної освіти на результат – формування компетентного випускника вищого навчального закладу – передбачає необхідність формування в студентів інформаційної компетентності, яка б дозволила не розгубитися в інформаційному просторі.

Важливим напрямом педагогічних досліджень у визначенні сформованості інформаційної компетентності майбутніх фахівців, критеріїв її оцінювання є розгляд структури інформаційної компетентності. З цією метою доцільно її представити як сукупність складників (компонент), які піддаються виміру.

Аналіз останніх досліджень, в яких започатковано розв'язання даної проблеми. На сучасному етапі проблема інформаційної компетентності та компетентнісного підходу в освіті розглядається вітчизняними (В.Л. Акуленко, М.Г. Дзугоєва, Н. Глузман, С. Сисоєва, О. Романовський, Н. Болюбаш, О.Б. Зайцева, А.Л. Семенов, Н.Ю. Тарова, О.М. Толстих, Н.В. Баловсяк, І. Єрмаков, В. Болотов, В. Сериков, О. Овчарук, Н.В. Морзе, А.Ю. Кравцова, О.М. Спірін, Г.К. Селевко та ін.) та зарубіжними (Е. Клапаред, М. С্কюлд, Е. Мейман, П. Наторп, Е. Тарндайк, П. Штомпкі та ін.) науковцями.

Завдання статті полягає в розкритті основних компонентів інформаційної компетентності магістрантів соціальної роботи.

Виклад основного матеріалу дослідження. Аналізуючи дослідження Н. Баловсяк, спостерігаємо виокремлення трьох компонентів інформаційної компетентності: інформаційна компонента (здатність ефективної роботи з повідомленнями в усіх формах їх представлення); комп'ютерна або комп'ютерно-технологічна компонента (що визначає уміння та навички щодо роботи із сучасними комп'ютерними засобами та програмним забезпеченням); процесуально-діяльнісна компонента (яка визначає здатність застосовувати сучасні засоби інформаційних та комп'ютерних технологій до роботи з інформаційними ресурсами та розв'язування різноманітних завдань) [1].

Н. Баловсяк підкреслює, що вищезазначена сукупність компонентів має бути доповнена особистісними якостями майбутнього фахівця, які виражають здатність спеціаліста до успішного здійснення професійної діяльності. Таким чином, визначені компоненти інформаційної компетентності дослідниця подає у вигляді двох компонентів – особистісної та професійно-інформаційної. Розглянувши компетентності, які в сукупності складають інформаційну компетентність майбутнього фахівця, Н. Баловсяк робить висновок, що інформаційна компетентність незалежно від змісту виконуваної професійної діяльності повинна визначати здатності та знання фахівця стосовно роботи з інформаційними ресурсами та комп'ютерними технологіями. Компетентності, що описують ці здатності, дослідниця називає інваріантними. Таким чином, інваріантні компетент-

ності – це загальні знання, уміння та здатності: компетенції, що стосуються використання комп'ютерних та інформаційних технологій у повсякденному житті і не залежать від змісту професійної діяльності майбутнього фахівця. Але окрім цих компонент до складу інформаційної компетентності майбутнього фахівця певного професійного напрямку, у тому числі соціальних працівників, повинні входити компетенції, які визначені саме особливостями його професійної діяльності. Ці компетенції отримали назву варіативних. Таким чином, варіативні компетенції – це спеціальні знання, уміння та здатності – сюди входять компетенції, які необхідні фахівцю для розв'язування завдань, що виникають в його професійній діяльності, вони визначаються особливостями професійної діяльності фахівця [1].

О. Крупський та Ю. Стасюк компоненти інформаційної компетентності також подають у вигляді двох компонент – особистісної та професійно-інформаційної. Але, перша визначає суб'єктивні риси особистості фахівця, які сприяють успішній реалізації професійної діяльності майбутнього спеціаліста. До цих рис відносяться здатність до рефлексії, самоусвідомлення власної діяльності, комунікативні здібності, здатність до самоорганізації та організації інших людей, можливості швидкої мобілізації та зміни характеру виконуваної діяльності. Оптимальним є виявляти професійно значущі риси на етапі вступних іспитів і таким чином формувати професійно сприятливий освітній простір у студентській групі завдяки очікуваній відсутності не зацікавлених або не придатних із точки зору професійно значущих психофізіологічних обмежень. Друга компонента визначає об'єктивні характеристики особистості, а саме: сукупність професійних знань, умінь, навичок, що стосуються роботи із сучасними інформаційними та комп'ютерними технологіями та здатностей їх застосовувати до розв'язання професійних завдань. Це те, що людина здобуває під час свого життя завдяки вольовому зусиллю або усвідомленому інтересу до справи. І саме в університеті у студента з'являється нагода вдосконалити професійно необхідні навички [8].

П. Грабовський визначає такі складники інформаційної компетентності фахівця: операційна компетентність під час використання інформаційних технологій; методична компетентність використання інформаційних технологій у навчальному процесі. Операційну компетентність трактують як сукупність знань та вмінь, а також досвіду, що дають змогу ефективно вирішувати проблеми, які виникають у процесі використання програмного і апаратного забезпечення. При володінні таким компонентом інформаційної компетентності студент не має бути експертом, але повинен досягнути такого рівня володіння апаратним і програмним забезпеченням, щоб змогти самостійно і оперативно, без спеціалізованої допомоги вирішити нагальну проблему під час використання інформаційних технологій у навчальному процесі. Методична компетентність використання інформаційних технологій у навчальному процесі полягає в тому, що студенти повинні знати, яким чином використовувати потенціал інформаційних технологій для удосконалення методики освоєння дисциплін [7, с. 120].

У О. В. Овчарук виділено компетенції з інформаційних і комунікаційних технологій, що передбачають здатність орієнтуватися в інформаційному просторі, володіти й оперувати інформацією відповідно до потреб ринку праці; пов'язані з якість технічно та технологічно освіченої особистості, підготовленої до життя й активної трудової діяльності в умовах сучасного високотехнологічного інформаційного суспільства, що охоплюють основні компоненти інформаційної культури, базовані на раціональному співіснуванні з техносферою, відповідно до професійного самовизначення з ураху-

ванням індивідуальних можливостей людини [6, с. 88].

С. Трішина в структурі категорії "інформаційна компетентність" виокремлює такі компоненти: когнітивний (відображає процеси переробки інформації на основі мікрокогнітивних актів: аналіз інформації, що надходить, формалізація, порівняння, узагальнення, синтез з наявними базами знань, розробка варіантів використання інформації та прогнозування наслідків реалізації рішення проблемної ситуації, генерування та прогнозування використання нової інформації та взаємодія її з наявними базами знань, організація зберігання та відновлення інформації в довгостроковій пам'яті); ціннісно-мотиваційний (полягає у створенні умов, які сприяють входженню особистості у світ цінностей, що надають допомогу при виборі важливих ціннісних орієнтацій; характеризує ступінь мотиваційних спонукань людини, що впливають на ставлення індивідів до роботи і до життя в цілому, виділяються чотири домінуючих типи спонукань - до досягнень, приналежності до групи, володіння владою, компетентності); техніко-технологічний (відображає розуміння принципів роботи, можливостей і обмежень технічних пристроїв, призначених для автоматизованого пошуку та обробки інформації; знання відмінностей автоматизованого і автоматичного виконання інформаційних процесів; уміння класифікувати завдання за типами з подальшим рішенням і вибором певного технічного засобу залежно від його основних характеристик; розуміння сутності технологічного підходу до реалізації діяльності; знання особливостей засобів інформаційних технологій з пошуку, переробки та зберігання інформації, а також виявлення, створення і прогнозування можливих технологічних етапів з переробки інформаційних потоків; технологічні навички та вміння роботи з інформаційними потоками (зокрема, за допомогою засобів інформаційних технологій); комунікативний (відображає знання, розуміння, застосування мов природних й формальних та інших видів знакових систем, технічних засобів комунікацій у процесі передачі інформації від однієї людини до іншої за допомогою різноманітних форм і способів спілкування (вербальних, невербальних); рефлексивний (полягає в усвідомленні власного рівня саморегуляції особистості, при якому життєва функція самосвідомості полягає у самоврядуванні поведінкою особистості, а також у розширенні самосвідомості, самореалізації) [14].

Звертаючи увагу на структуру інформаційної компетентності, С. Трішина, А. Хуторський [13] зазначають, що вона є сукупністю таких компонент: когнітивної; діяльнісно-творчої; особистісної; аксіологічної. Н. Баловсяк вважає, що інформаційна компетентність майбутнього фахівця, у тому числі, на нашу думку, й соціального працівника, незалежно від змісту виконуваної ним професійної діяльності повинна визначати здатності та знання його стосовно роботи з інформацією та комп'ютерними технологіями [1].

Н. Х. Насирова до складу інформаційної компетентності включає: мотивацію, потребу та інтерес до здобуття знань, умінь і навичок у галузі технічних, програмних засобів та інформації; сукупність знань, які відображають систему сучасного інформаційного суспільства та становлять інформативну основу пошукової пізнавальної діяльності; способи і дії, які визначають операціональну основу пошукової діяльності; досвід пошукової діяльності у сфері програмного забезпечення і технічних ресурсів; досвід відношень "людина-комп'ютер" [10, с. 10].

У А. М. Зав'ялова [4] складники інформаційної компетентності фахівців з інформаційних технологій дещо відрізняються. Зокрема, фактологічно-аналітичний складник характеризує знання та розуміння основних інформаційних процесів та закономір-

ностей у галузі інформаційних технологій; предметно-специфічна – поєднує уміння та навички розумової та предметної діяльності у сфері вирішення професійних завдань; методологічна – визначає комплексне, системне бачення проблем та їх вирішення в галузі комп'ютерних технологій; світоглядна – передбачає сформованість у фахівців практичного досвіду в галузі інформаційних технологій та потребу в постійному вдосконаленні.

Інформаційно-комунікаційна компетентність, за твердженням С. Г. Литвинової [9], складається з таких частин: загальна – здатність створювати різноманітні електронні документи (текстові, графічні, презентації), спроможність використовувати мережеві технології і бази даних для пошуку необхідної інформації та здатність розробляти "...власні електронні розробки"; діагностична – уміння виконувати за допомогою інформаційних технологій контрольні функції; предметно-орієнтовна – здатність застосовувати у навчальному процесі існуючі комп'ютерні засоби навчання.

П. Грабовський наголошує на тому, що до переліку складників інформаційної компетентності майбутніх фахівців потрібно додати компетентність здоров'язбереження під час використання інформаційних технологій. Студент має знати про основні шкідливі чинники впливу на здоров'я, що виникають у результаті використання комп'ютерів і супровідної оргтехніки в навчальному процесі та методи знешкодження цього впливу [3]. Також П. Грабовський доповнює інформаційну компетентність студента таким складником як компетентність в етично-правових, соціальних і культурних питаннях, пов'язаних з інтеграцією інформаційних технологій в освітню галузь [3].

М. Головань виокремлює такі компоненти інформаційної компетентності майбутніх фахівців: мотиваційний, когнітивний, діяльнісний, ціннісно-рефлексивний, емоційно-вольовий. Кожному з них надає таку характеристику [2]:

- мотиваційний компонент відбиває ставлення студента до інформаційної діяльності, виражене в цільових установах. До складу мотиваційного компонента входить потреба у створенні інформаційних продуктів; прагнення до творчої обробки інформації і створення інформаційних моделей з використанням комп'ютерних технологій; інтерес до інформаційної діяльності; пізнавальні, професійні і творчі мотиви, які впливають на цілепокладання в процесі інформаційної діяльності.

Потреба визначає мотив (мотиви) як предмет, який відповідає даній потребі, тобто виступає як засіб її задоволення, організує і певним чином спрямовує поведінку. Мотив визначає мету або деяку множину цілей, на яку в даний момент спрямована поведінка. Кожна з потреб (матеріальна, соціальна, духовна) може бути реалізована в багатьох мотивах (задоволена за допомогою різних предметів), а кожний мотив (пізнавальний, професійний, творчий) може бути задоволений різною сукупністю взаємопов'язаних послідовно досягнутих цілей (індивідуальна спрямованість, навчальна успішність, особистісний розвиток, усвідомлення соціальної престижності, самостійність, прагнення до саморозвитку). У свою чергу, поведінка, спрямована на задоволення потреби, розділяється на окремі види діяльності, що відповідають окремим мотивам, а кожний вид діяльності – на низку дій, відповідних специфічним цілям.

Пізнавальна мотивація (спрямованість) особистості тісно пов'язана з індивідуальною спрямованістю пізнавальної діяльності і потребою досягнень у цій сфері. Творча спрямованість реалізується у прагненні до самостійності і саморозвитку (самовдосконаленню), професійна – в особистісному розвитку і встановленні (визначенні)

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ

соціального статусу. Таким чином, у мотиваційній сфері особистості студента явно виявляються частинні цілі, обумовлені зазначеними вище мотивами: самостійність, визнання оточуючих, соціальна значущість майбутньої професійної діяльності, особистісний розвиток та ін. Ці частинні цілі мають єдину спрямованість – теоретичну і практичну діяльність. Реалізація цих цілей у процесі навчання активізує розвиток інших складників інформатичної компетентності особистості;

- когнітивний компонент містить знання теоретичного (декларативного) і технологічного (процедурного) характеру: сукупність знань, що відображають систему сучасного інформаційного суспільства; знання, які складають інформативну основу пошукової пізнавальної діяльності; теоретичні знання про основні поняття та методи інформатики як наукової дисципліни; знання інформаційних технологій, їхніх можливостей для розв'язання завдань в соціальній роботі; виявлення креативності, гнучкості, критичності, системності, мобільності, оперативності мислення в ситуаціях пошуку та перетворення необхідних даних. Когнітивний компонент відбиває процеси оброблення даних на основі мисленневих операцій аналізу повідомлень, які поступили на обробку, формалізації, порівняння, узагальнення, синтезу з наявними базами знань, розробки варіантів використання інформації і прогнозування наслідків реалізації розв'язку проблемної ситуації, генерування і прогнозування використання нової інформації і взаємодії її з наявними базами знань, організації зберігання її в пам'яті.

Знання – вища форма прояву сприйняття даних та інформації, яке є активним за своєю сутністю і формується на основі не тільки фактів, але й аналізу та різних типів логічного висновку. Згідно з класифікацією, запропонованою А. П. Верголою [11], знання поділяються на три підгрупи, які розташовані у послідовності зростання універсальності та абстрактності. Це: а) знання часткові – термінологія та фактичний матеріал; б) знання способів використання часткового матеріалу – галузі застосування, класифікації та категорії, методи роботи та критерії її оцінки; в) знання загальних і абстрактних понять – принципів і узагальнень, основних теоретичних концепцій [11];

- діяльнісний компонент включає досвід пізнавальної діяльності, зафіксований у формі його результатів – знань у галузі інформатики; досвід здійснення відомих способів діяльності у формі вмінь діяти за зразком; досвід творчої діяльності у формі вмінь приймати ефективні рішення в проблемних ситуаціях; досвід здійснення емоційно-ціннісних ставлень у формі особистісних орієнтацій; уміння працювати з апаратним та програмним забезпеченням на рівні кваліфікованого користувача; уміння спілкуватися з використанням інформаційних засобів і технологій; уміння орієнтуватися в інформаційному середовищі. Діяльнісний компонент ґрунтується на загальних прийомах і способах інтелектуальної діяльності (аналізу, синтезу, порівнянні, абстрагуванні, узагальненні, конкретизації), загальних і специфічних (опосередкованих комп'ютером) уміннях роботи з даними, які у своїй сукупності складають інформаційні уміння.

Сформованість інформаційних умінь дозволяє студентам пояснювати причини обмеженості доступу до комп'ютерних систем і переваги різних комп'ютерних систем при пошуку, використанні і створенні даних; аналізувати інформацію і ситуації, обумовлені використанням комп'ютера; визначати можливість розв'язання прикладної задачі за допомогою комп'ютера; використовувати засоби комп'ютерних комунікацій для пошуку інформації і розв'язання різноманітних практичних завдань;

- ціннісно-рефлексивний компонент містить сукупність особисто значущих і цінних прагнень, ідеалів, переконань, поглядів, ставлень до продукту і предмету діяль-

ності у сфері інформаційних процесів і відношень, розуміння інформаційної компетентності як однієї з провідних професійних і соціальних цінностей; адекватну самооцінку власних можливостей у використанні інформаційних технологій, інформаційних ресурсів, упевненість у їх виборі та реалізації; наявність власної позиції щодо застосування інформаційних технологій у професійній діяльності для розв'язання соціальних завдань; прагнення до самоактуалізації, саморозвитку, постійної роботи над собою у сфері інформаційних технологій; прагнення до професійного самовдосконалення на основі інформаційних технологій; здатність адекватно орієнтуватися в інформаційних інноваціях; здатність брати на себе відповідальність за інформатизацію професійної діяльності; здатність до рефлексії у сфері пошуку та перетворення інформації, в опануванні та використанні інформаційних технологій; самоаналіз і самооцінку професійної діяльності на основі інформаційних технологій; здатність адекватно оцінювати власні досягнення в галузі інформатики, свій рівень інформаційної компетентності; уміння визначати переваги і недоліки своєї власної компетентності в галузі інформатики та інформаційних технологій; уміння визначати резерви свого подальшого професійного зростання; уміння регулювати свою інформаційну діяльність і ставлення до неї.

Рефлексія характеризує осмислення, самоаналіз і самооцінку студентом власної інформаційної діяльності і її результатів, уточнення шляхів її організації, визначення на основі свого власного досвіду оптимальних методів і прийомів роботи з даними. Рефлексією регулюються усі компоненти інформаційної компетентності. Завдяки рефлексії студент відстежує цілі, процес і результат своєї діяльності щодо набуття компетенцій у галузі інформатики, а також усвідомлює ті внутрішні зміни, які в ньому відбуваються, усвідомлює себе як особистість, що змінюється. Рефлексія дозволяє виявити і подолати протиріччя, що виникають в житті людини між знаннями і поведінкою, бажаним, можливим і дійсним. Завдяки рефлексивному механізму людина переходить на нові рівні свого розвитку;

- емоційно-вольовий компонент включає здатність розуміти власний емоційний стан у ситуації пошуку та перетворення потрібної інформації; здатність достойно переживати відсутність результату, технічні та інші збої у процесі роботи в інформаційному середовищі; здатність відкрито ділитися своїми почуттями і переживаннями щодо використання інформаційних технологій; цілеспрямованість дій в інформаційному середовищі; терпіння і володіння собою в ситуаціях пошуку та перетворення інформації за допомогою інформаційних технологій; наполегливість в опануванні знань у галузі інформатики і умінь у використанні нових інформаційних технологій у професійній сфері; наполегливість у досягненні цілей самоактуалізації та саморозвитку; прояв вольових зусиль у розв'язанні навчальних і професійних проблем; прояв ініціативності, сміливості, принциповості в розробці і здійсненні навчальних і професійних проєктів на основі інформаційних технологій. Компетентність не здійсниться без сформованих вольових рис. Емоційно-вольовий компонент характеризується прагненням до подолання студентами труднощів і наявністю емоційного настрою, пов'язаного з успішністю учіння, оскільки радість власної інтелектуальної праці, яка пройшла через низку успішно переборених труднощів, створює бадьорий настрій, почуття потреби і навіть жаги знань.

Таким чином, емоційно-вольовий компонент охоплює такі якості особистості, як наполегливість у подоланні труднощів, старанність, вдумливість, прагнення до самовдосконалення, самокритичність, упевненість у собі, відсутність остраху помилитися,

цілеспрямованість у роботі, почуття власної гідності [2]. Виділені компоненти існують не ізольовано один від одного, вони тісно взаємопов'язані між собою.

Ураховуючи наявні дослідження структури інформаційної компетентності як взаємообумовлені знання, вміння та навички, напрацьовані в умовах професійного становлення у вищих навчальних закладах, вважаємо за доцільне виокремити такі компоненти інформаційної компетентності магістрантів соціальної роботи: мотиваційно-ціннісний; операційно-когнітивний; емоційно-вольовий.

Мотиваційно-ціннісний компонент інформаційної компетентності магістрантів соціальної роботи виражається прагненням до творчої обробки інформації, до самостійності і саморозвитку (самовдосконалення), до самостійного використання можливостей комп'ютера як засобу інформаційної діяльності у навчальній та позанавчальній діяльності, націленістю на досягнення високого рівня інформаційної компетентності, мотивацією досягнення успіху в професійній діяльності на основі використання інформаційних технологій, прагненням отримати визнання у своїх однокурсників, колег. Розуміння інформаційної компетентності як однієї з провідних професійних і соціальних цінностей, що передбачає адекватну самооцінку у можливостях використання інформаційних технологій традиційного та нетрадиційного характеру.

Операційно-когнітивний компонент інформаційної компетентності магістрантів соціальної роботи розвивається за допомогою таких вимог до знань, умінь та навичок:

- знати основні складові елементи персонального комп'ютера, функції, які вони виконують, та характеристики таких пристроїв;
- бути підготовленим до користування мультимедійними пристроями: цифровою відео- та фотокамерою, диктофоном, проектором, мультимедійною дошкою тощо;
- виконувати основні операції в середовищі найбільш розповсюдженої операційної системи – Windows;
- виконувати стандартні операції в середовищі основних програмних компонентів пакету Microsoft Office;
- бути підготовленим до користування зовнішніми носіями інформації і супутніми програмними засобами (програми архівування інформації; запис на носії, файлові менеджери; програми, які відновлюють інформацію на пошкоджених носіях тощо);
- бути готовим інсталювати програмні продукти загального і навчального призначення;
- бути здатним оптимально налаштовувати операційну систему відповідно до потреб;
- знати основні рекомендації під час роботи в незнайомому програмному середовищі, що дасть змогу швидко адаптуватися до нових програмних продуктів навчального призначення;
- знати, як користуватися найбільш розповсюдженими програмами доступу до глобальної мережі Інтернет, пошуковими системами і як знаходити необхідну інформацію в цьому середовищі;
- мати навички використання електронної пошти: створення власної скриньки, відсилення повідомлень тощо;
- бути підготовленим до використання апаратних і програмних засобів для проведення відеоконференцій як у межах навчального закладу, так і з іншими навчальними закладами;

- мати уявлення про метод проектів, технологію його реалізації та місце інформаційних технологій у ньому [15];
- знати про переваги і недоліки дистанційного навчання та мати уявлення про методiku його реалізації на основі вільно розповсюджуваних платформ [15];
- бути здатним створювати навчально-методичні матеріали з певного предмета за допомогою текстового редактора, графічного редактора, електронних таблиць тощо [15];
- вміти ефективно використовувати мультимедійні засоби навчального призначення (електронні енциклопедії, словники, віртуальні лабораторії, навчальні посібники тощо), "оскільки під час роботи з такими засобами навчання у студентів активізуються всі види розумової діяльності" [15, с. 78];
- бути здатним створювати власні мультимедійні засоби навчального призначення, зокрема мультимедійну презентацію, яка має ряд суттєвих дидактичних переваг використання у процесі навчання: часова інтерактивність, змістова інтерактивність, "легко забезпечує концентрацію й керування увагою, дає змогу підтримувати високий рівень розумової активності" [15, с. 83] тощо;
- знати і дотримуватися правових норм при користуванні джерелами інформації, при використанні інформації у своїй праці, зокрема розрізняти використання чужої інтелектуальної власності з посиланням на автора і плагіатом [3];
- мати уявлення про загрози (у тому числі етичні й правові), що з'являються при використанні невідповідного програмного забезпечення та джерел інформації, бути в змозі успішно протидіяти цим загрозам [3];
- знати основні санітарні вимоги стосовно організації роботи в комп'ютерному класі: достатнє освітлення робочого місця, низький рівень шуму, добра провітрюваність приміщень тощо [3];
- знати основні терміни та поняття інформатики (загальної та соціальної), інформаційних технологій і процесів, комп'ютерних мереж і телекомунікацій [12];
- знати галузі застосування інформаційних технологій в різноманітних сферах діяльності – соціальна робота, соціологія, управління тощо [12];
- розуміти сутність понять інформації та інформаційних процесів, їхньої ролі в управлінні організацією [12];
- знати загальні та абстрактні поняття інформатики, що дозволяє узагальнювати, систематизувати матеріал та сформувати більш високий рівень, заснований на основних теоретичних концепціях;
- мати навички побудови таблиць та діаграм [12];
- виконувати специфічні дії під час роботи з різноманітним програмним забезпеченням, необхідним для реалізації управлінської діяльності (настройка анімації при створенні електронної презентації; обробка графічних даних; виконання статистичних, текстових та інших обчислень) [12];
- вміти розв'язувати проблеми подання, оцінки і вимірювання інформації, її сприймання і розуміння, які виникають у процесі управління [12];
- вміти висувати гіпотези, ставити завдання й вирішувати проблемні соціальні та адміністративні ситуації за допомогою інформаційних технологій [12];
- вміти використовувати у процесі управління діяльністю основні методи пошуку, нагромадження, опрацювання, зберігання, подання і передачі інформації (текстової, числової, графічної, фінансової та іншої) [12];

- вміти застосовувати системи управління базами даних, інформаційні системи, інформаційно-пошукові та інформаційно-комунікаційні технології [12];
- бути здатним до групової діяльності та співпраці з використанням сучасних комунікаційних технологій для досягнення професійно значущих цілей [5];
- бути готовим до саморозвитку у сфері інформаційних технологій, необхідного для постійного підвищення кваліфікації й реалізації себе в професійній праці [5];
- вміти визначати інформаційну потребу та предмет дослідження;
- вміти користуватися інформаційними ресурсами у професійній діяльності та повсякденному житті;
- вміти здійснювати пошук відомостей та використовувати для цього різні інформаційні джерела.

Емоційно-вольовий компонент інформаційної компетентності магістрантів соціальної роботи виявляється через ініціативність, сміливість, принциповість у розробленні і здійсненні навчальних і професійних проектів на основі інформаційних технологій, цілеспрямованість дій в інформаційному середовищі; наполегливість у досягненні цілей самоактуалізації та саморозвитку, терпіння і володіння собою в ситуаціях пошуку та перетворення інформації за допомогою інформаційних технологій. Також він містить у собі прагнення до самовдосконалення, самокритичність, упевненість у собі, відсутність остраху помилитися, цілеспрямованість у роботі, почуття власної гідності, прояв вольових зусиль у розв'язанні навчальних і професійних проблем. Студент уважний до думок інших, може вислуховувати, може виступати в ролі експерта в питаннях інформаційної діяльності у професійній сфері.

Виявлення суперечностей формування інформаційної компетентності магістрантів соціальної роботи в університеті забезпечує можливість експериментально перевірити та теоретично обґрунтувати педагогічну технологію формування інформаційної компетентності магістрантів соціальної роботи в університеті.

Список літератури: 1. *Баловсяк Н.Х.* Структура та зміст інформаційної компетентності майбутнього спеціаліста [Електронний ресурс] – режим доступу: http://www.ii.npu.edu.ua/files/Zbirnik_KOSN/11/30.pdf. 2. *Головань М.* Інформатична компетентність: сутність, структура та становлення // Інформатика та інформаційні технології в навчальних закладах. – 2007. – № 4. – С. 62–69. 3. *Грабовський П.П.* Інформаційна компетентність учителя середньої школи [Електронний ресурс] // Вісник Житомирського держ. ун-ту імені Івана Франка. – 2007. – Вип. 37. – Режим доступу до журналу: <http://eprints.zu.edu.ua/1955/>. 4. *Завьялов А.Н.* Формирование информационной компетентности студентов в области компьютерных технологий: Автореф. дис...канд. пед. наук: 13.00.01 / А. Н. Завьялов. – Тюмень, 2005. – 16 с. 5. *Кизик О.А.* К вопросу о становлении информационной компетентности как составляющей профессиональной компетентности выпускника профессионального лицея // Материалы науч.-метод. конф. “Университеты в образовательном пространстве региона: опыт, традиции и инновации”. — Петрозаводск, 2003. – Ч. 1. 6. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи: Бібліотека з освітньої політики / під заг. ред. О. В. Овчарук. – К.: / К.І.С. /, 2004. – 112 с. 7. *Кравцова А.Ю.* Основные направления использования зарубежного опыта для развития методической системы подготовки учителей в области информационных и коммуникационных технологий (теория и прак-

тика). – М.: Образование и Информатика, 2003. – 232 с. 8. *Крупський О П., Стасюк Ю.М.* Формування інформаційної компетентності майбутнього менеджера-економіста в сучасному освітянському просторі. – Режим доступу: <http://www.ukrdeti.com/firstforum/h23.html>. 9. *Литвинова С.Г.* Формування інформаційно-комунікаційної компетентності (ІКК) вчителів-предметників [Електронний ресурс] // Інформаційні технології та засоби навчання. – Електронне наукове фахове видання. – 2008. – Вип. 5. – Режим доступу до журналу: <http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/ITZN/em5/emg.html>. 10. *Насырова Н.Х.* Проектирование подготовки студентов гуманитарных факультетов классического университета по информатике: Автореф. дис...канд. пед. наук. - Казань, 2000. -18 с. 11. Психологічний тлумачний словник / Авт.-уклад. Шапар Віктор Борисович. – Харків: Прапор, 2004. – 640 с. 12. *Пишенична О.С.* Інформаційна компетентність майбутнього менеджера організацій: педагогічний аспект [Електронний ресурс] // Вісник Запорізького нац. ун-ту. Педагогічні науки. – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/Natural/Vznu/ped/2009_2/162-168.pdf. 13. *Тришита С.В., Хуторской А В.* Информационная компетентность специалиста в системе дополнительного профессионального образования [Електронний ресурс] // Интернет-журнал “Эйдос”. – 2004. – 22 июня. – Режим доступу: <http://www.eidos.ru/journal/2004/0622-09.htm>. 14. *Тришита С.В.* Информационная компетентность как педагогическая категория [Електронний ресурс] // Интернет-журнал “Эйдос”. – 2005. – 10 сентября. – Режим доступу: <http://www.eidos.ru/journal/2005/0910-11.htm>. 15. *Христіанінов О.М.* Мультимедійні технології у навчальному процесі вищої школи // Інформатика та інформаційні технології в навчальних закладах. – 2007. – № 2. – С. 78-85.

Bibliography (transliterated): 1. Balovsjak N.H. Struktura ta zmist informacijnoї kompetentnosti majbutn'ogo specialista [Elektronnij resurs] – rezhim dostupu: http://www.ii.npu.edu.ua/files/Zbirnik_KOSN/11/30.pdf. 2. Golovan' M. Informatichna kompetentnist': sutnist', struktura ta stanovlennja // Informatika ta informacijni tehnologii v navchal'nih zakladah. – 2007. – № 4. – S. 62–69. 3. Grabovs'kij P P. Informacijna kompetentnist' uchitelja seredn'oi shkoli [Elektronnij resurs] // Visnik Zhitomir's'kogo derzh. un-tu imeni Ivana Franka. – 2007. – Vip. 37. – Rezhim dostupu do zhurnalu: <http://eprints.zu.edu.ua/1955/> 4. Zav'jalov A.N. Formirovanie informacionnoj kompetentnosti studentov v oblasti komp'juternyh tehnologij: Avtoref. dis...kand. ped. nauk: 13.00.01 / A. N. Zav'jalov. – Tjumen', 2005. – 16 s. 5. Kizik O A. K voprosu o stanovlenii informacionnoj kompetentnosti kak sostavljajuwej professional'noj kompetentnosti vypusknika professional'nogo liceja // Materialy nauch.-metod. konf. “Universitety v obrazovatel'nom prostranstve regiona: opyt, tradicii i innovacii”. — Petrozavodsk, 2003. – Ch. 1. 6. Kompetentnisnij pidhid u suchasnij osviti: svitovij dosvid ta ukraїns'ki perspektivi: Biblioteka z osvith'oi politiki / pid zag. red. O. V. Ovcharuk. – K.: / K.I.S. /, 2004. – 112 s. 7. Kravcova A.Ju. Osnovnye napravlenija ispol'zovanija zarubezhnogo opyta dlja razvitija metodicheskoi sistemy podgotovki uchitelej v oblasti informacionnyh i kommunikacionnyh tehnologij (teorija i praktika). – M.: Образование i Informatika, 2003. – 232 s. 8. Krups'kij O P., Stasjuk Ju.M. Formuvannja informacijnoї kompetentnosti majbutn'ogo menedzhera-ekonomista v suchasnomu osvityjans'komu prostori. – Rezhim dostupu: <http://www.ukrdeti.com/firstforum/h23.html>. 9. Litvinova S.G. Formuvannja informacijno-komunikacijnoї kompetentnosti (IKK) vchiteliv-predmetnikiv [Elektronnij resurs] //

Informacijni tehnologii ta zasobi navchannja. – Elektronne naukove fahove vidannja. – 2008. – Vip. 5. – Rezhim dostupu do zhurnalu: <http://www.nbu.gov.ua/e-journals/ITZN/em5/emg.html>. 10. Nasyrova N.H. Proektirovanie podgotovki studentov gumanitarnyh fakul'tetov klassicheskogo universiteta po informatike: Avtoref. dis...kand. ped. nauk. - Kazan', 2000. -18 s. 11. Psihologichnij tлумachnij slovník / Avt.-uklad. Šapar Viktor Borisovich. – Harkiv: Prapor, 2004. – 640 s.12. Pshenichna O.S. Informacijna kompetentnist' majbutn'ogo menedzhera organizacij: pedagogichnij aspekt [Elektronnij resurs] // Visnik Zaporiz'kogo nac. un-tu. Pedagogichni nauki. – Rezhim dostupu: http://www.nbu.gov.ua/portal/Natural/Vznu/ped/2009_2/162-168.pdf. 13. Trishina S.V., Hutorskoj A.V. Informacionnaja kompetentnost' specialista v sisteme dopolnitel'nogo professional'nogo obrazovanija [Elektronnij resurs] // Internet-zhurnal "Jeidos". – 2004. – 22 ijunja. – Rezhim dostupu: <http://www.eidos.ru/journal/2004/0622-09.htm>. 14. Trishina S.V. Informacionnaja kompetentnost' kak pedagogičeskaja kategorija [Elektronnij resurs] // Internet-zhurnal "Jeidos". – 2005. – 10 sentjabrja. – Rezhim dostupu: <http://www.eidos.ru/journal/2005/0910-11.htm>. 15. Hristianinov O.M. Mul'timedijni tehnologii u navchal'nomu procesi viwoi shkoli // Informatika ta informacijni tehnologii v navchal'nih zakladah. – 2007. – № 2. – S. 78-85.

Т.Б. Лупынис

СТРУКТУРА ИНФОРМАЦИОННОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ МАГИСТРАНТОВ СОЦИАЛЬНОЙ РАБОТЫ

В статье предлагаются основные компоненты информационной компетентности магистрантов социальной работы, выделенные на основе предыдущих исследований отечественных и зарубежных ученых, предлагаются к обзору разные идеи относительно ее структуры и предоставляется характеристика каждого компонента.

Ключевые слова: информационная компетентность, магистранты социальной работы, структура информационной компетентности, университетская система образования.

T. Lupynis

STRUCTURE OF THE INFORMATION COMPETENCE MASTER OF SOCIAL WORK

Article offers basic components of information competency of social work undergraduates, selected on the basis of previous studies by domestic and foreign scientists, offered to review different ideas about its structure and characteristics of each constituent element is provided.

Keywords: informative competence, graduate social work, structure of informative competence, university system of education.

Стаття надійшла до редакційної колегії 27.04.2012